

das wird noch, was denn? та ін. Великого поширення в мові німецьких чатів набуло виділення великими літерами слів або виразів для передачі різних емоцій (*ich SOO böse!; du ESEL, ICH FRAGE DICH NICHT!!!*) [1, 8].

У інтернет-форумах можна спостерігати процеси мовної економії: *nix (nichts), die Doku (Dokumentation), ne Idee (eine Idee), vllt (vielleicht), mfg (mit freundlichem Gruss), mfg, lg* – буквені абрєвіатури. Поряд з функцією економії наявна також функція колективної ідентичності. Цю функцію короткі форми виконують тоді, коли існує проблема в спеціальних соціальних знаннях, щоб зрозуміти і використати ці короткі форми. Компетентне вживання коротких форм є так званім індикатором групової належності чи складової групової ідентичності, тобто фактично в інтернет-комунікації серед форум- та чат-відвідувачів вживаються специфічні короткі форми, які належать до стандартної мови: *8ung – Achtung!, aba – aber, aight – in Ordnung, bd – Bis dann!, DaD – Denk an Dich*. За нормами німецької мови запозичення зберігають у цілому графіку, відповідаючи німецькій орфографії: як іменники, вони пишуться з великої літери та отримують артикль. Можна навести приклади англійських іменників, які зустрічаються в інтернет-форумі: *das Badminton замість Federball, das Game замість Spiel* тощо.

Запозичені дієслова зазнають у німецькій мові морфемного переоформлення, наприклад *googlen* [3, 58-59].

Отже, розвиток сучасних новітніх технологій зумовив розвиток Інтернет-комунікації, що стала загальною формою спілкування на одному рівні з листуванням, електронним листуванням та безпосередньою комунікацією. Інтернет є поширеним типом комунікації, улюбленою формою електронної комунікації серед деяких прошарків суспільства, особливо серед молоді, що підтверджують результати проведених багатьма науковцями досліджень. Інтернет-повідомлення в сучасному світі стали невід'ємними елементами спілкування молоді та категорією об'єктивного мовного середовища, що зумовлено їхнім практичним спрямуванням. При цьому Інтернет-комунікація впливає на розвиток стандартної мови, що має як позитивні, так і негативні риси.

Список використаної літератури:

1. Авчинникова Г. Д. Современный немецкий электронный дискурс / Г. Д. Авчинникова // Селищевские чтения. – 2011. – № 3. – С. 5-12.
2. Гудзь Н. О. Інтернет-дискурс – невід'ємна складова сучасної комунікації / Н. О. Гудзь // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2013. – Вип. 4. – С. 228-232.
3. Ларькова Л. Х. Лексико-стилістичні особливості сучасної німецької інтернет-мови / Л. Х. Ларькова // Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія. – 2014. – Вип. 692-693. – С. 57-59.
4. Liste von Abkürzungen [Electronic resource]. – Mode of access : [https://de.wikipedia.org/wiki/Liste_von_Abkürzungen_\(Netzjargon\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Liste_von_Abkürzungen_(Netzjargon)).

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Л. О. Овсієнко

МЕНТАЛЬНИЙ ЛЕКСИКОН У СУЧАСНІЙ ПСИХОЛІНГВІСТИЦІ

А. С. Ассенгеймер

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Вивчення ментального лексикону є вкрай актуальним у когнітивному аспекті. Досліджуючи мовленнєву поведінку, психолінгвісти розглядають проблеми, які є вельми вагомими для сучасної лінгвістики.

Численні дослідження в області психолінгвістики, теорії мовленнєвої діяльності та когнітивної лінгвістики демонструють, що лексичний запас індивіда є не просто сховищем дискретних словесних одиниць, а особливим складно організованим когнітивним баченням світу, що дозволяє сприймати й реалізовувати мову [3, 73]

Дати точне визначення поняттю «ментальний лексикон» неможливо хоча б тому, що багатьма вченими воно розуміється по-різному. Однак усі сходяться на інтуїтивному уявленні про те, що ментальний лексикон – це, по суті, словник мови, який зберігається у нас в голові. Існування такого словника дозволяє нам використовувати знайомі слова в звуковому й письмовому тексті і розуміти їх зміст і, навпаки, підшукувати для передачі своєї думки потрібні слова й озвучувати або записувати їх [6, 176].

Ментальний лексикон не підлягає безпосередньому спостереженню. Це спонукало дослідників до створення моделей устрою ментального лексикону. Серед найвідоміших, наприклад, логогенна модель, модель лексичного пошуку, модель інтерактивної активації тощо.

Одним з підходів до розуміння структури внутрішнього лексикону (його організації) є розгляд його з точки зору динаміки моделей семантичної пам'яті. Мережеві моделі походять від того, що наша пам'ять формує систему взаємопов'язаних елементів. Мережа має характер ієрархії, якщо деякі елементи мережі знаходяться вище або нижче інших елементів мережі, це відповідає принципу когнітивної економії, оскільки визнається, що інформація «записується» для зберігання тільки один раз. Моделі семантичних ознак репрезентують слова як набори семантичних ознак із розмежуванням визначальних та характерних ознак. Моделі поширюваної активації визнають, що слова репрезентовані в лексиконі через мережу відношень, але ця організація не є суто ієрархічною [1, 16].

Учених у зв'язку з організацією ментального лексикону цікавить широкий спектр проблем і питань. Обговорюються, наприклад, механізми формування ментального лексикону в онтогенезі або особливості організації ментального лексикону білінгва. Крім того, ведуться дискусії про специфіку регулярної та нерегулярної морфології в ментальному лексиконі на матеріалі різних мов, а також про характер базового компонента ментального лексикону. Деякі експериментальні дослідження продемонстрували, що таким компонентом є слово, яке забезпечує доступ до єдиної когнітивно-афективної інформаційної бази людини. Однак інші дані, отримані в експериментальних дослідженнях, де використовувалася методика праймінга, виявили, що багатоморфемні одиниці зберігаються в мозку по частинах, а в процесі породження збираються в єдиний компонент [4, 378].

Стійка цікавість до проблем двомовності (білінгвізму) сформувалася в лінгвістичній науці в середині ХХ ст. і відтоді неухильно зростає. Це спричинило появу величезної кількості теоретичних і експериментальних досліджень, автори яких намагаються вирішити основні питання, що стосуються особливостей організації і функціонування двох (і більше) мовних систем в єдиній свідомості. Значне місце серед таких робіт посідають дослідження, присвячені проблемі двомовного ментального лексикону [2, 140].

Питання про те, яку структуру має ментальний лексикон людини, яка володіє двома або більше мовами, також наразі не має однозначної відповіді. Висуваються такі потенційні сценарії:

- один спільний (комплексний) лексикон, в якому представлені обидві мови;
- два або більше відносно автономні лексикони;

- комплексний лексикон, розділений на дві або більше частини;
- два чи більше лексикони, які стають щоразу більше пов'язані один з одним;
- унікальні, специфічні мовні елементи перебувають у окремих «відсіках», а схожі – у спільному (так звана гіпотеза «потрійної системи»).

І хоч на даному етапі не існує абсолютної єдності вчених щодо цього питання, все ж найчастіше стверджуються гібридні моделі, що передбачають співіснування різних форм репрезентації, поєднані, координовані ментальні лексикони та ментальні лексикони, що частково перетинаються. Між всіма ними існують численні та різноманітні зв'язки. Крім того, деякі експериментальні дані підтверджують так звану гіпотезу «підмножини», відповідно до якої, у мозку існує один спільний ментальний лексикон для всіх мов, однак в його межах елементи однієї мови відносно сильно пов'язані між собою завдяки так званому поширенню активації та становлять підмножину («родину»). При цьому, звичайно, існують також зв'язки між елементами різних мов, однак вони є значно слабшими.

Автори переважної більшості всіх сучасних моделей білінгвального ментального лексикону відштовхуються від уявлення про нього як про складну багатовимірну ієрархічну структуру, що інтегрує в собі одиниці двох і більше відомих індивіду мов і забезпечує процеси їх взаємодії і взаємовпливу. При такому трактуванні центральним для всіх моделей стає питання про те, які структури й механізми ментального лексикону білінгва забезпечують можливість ефективного функціонування двох мов в єдиній свідомості, що дозволяє індивіду, з одного боку, не змішувати ці мови між собою (відмежовувати одну від одної), а з іншого – здійснювати швидкий перехід між мовами (вільно перемикається з однієї на іншу) [5, 32].

Отже, лексикон не може розглядатися як система, організована за суворими логічними правилами чи підпорядкована принципу когнітивної економії. Має місце різноманіття принципів організації різних сфер лексикону. На сьогодні можна вважати доведеним, що основа структури лексикону людини задається асоціативно-вербальною мережею, яка виступає способом репрезентації мовної свідомості й засобом доступу до єдиного інформаційного ресурсу – повного обсягу енциклопедичних і мовних знань, що зберігаються пам'яттю і супроводжуються емоційними враженнями та системою норм і оцінок, які накладаються на знання. Такий підхід дозволяє розглядати ментальний лексикон як динамічне ментальне утворення зі специфічною організацією одиниць.

Список використаної літератури:

1. Балабан О. О. Поняття ментального лексикону та моделі організації знань у пам'яті людини / Олена Олександрівна Балабан // Психолінгвістика. – 2017. – №21. – С. 12–26.
2. Доценко Т. И. Формирующийся иноязычный сублексикон взрослого: начальный этап / Т. И. Доценко, Ю. Е. Лещенко // Вопросы психолінгвістики. – 2009. – №9. – С. 138–150.
3. Залевская А. А. Введение в психолінгвістику / Александра Александровна Залевская. – М.: Российский государственный гуманитарный университет, 1999. – 382 с.
4. Кубрякова Е. С. Язык и знание. На пути получения знаний о языке: части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Елена Самуиловна Кубрякова. – Москва: Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
5. Лещенко Ю. Е. Двухязычный ментальный лексикон и некоторые методы его моделирования / Юлия Ефимовна Лещенко // Социо- и психолінгвістические исследования. – 2014. – №2. – С. 32–39.
6. Слюсарь Н. А. Организация ментального лексикона на примере русской глагольной морфологии (экспериментальное исследование) / Наталия Анатольевна Слюсарь // Ученые записки молодых филологов. – 2004. – №2. – С. 175–184.

Науковий керівник: викладач А. В. Ришкова